

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

P R O G R A M A
PENTRU EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT

DISCIPLINA DE EXAMEN:
RELIGIE REFORMATĂ

2015

A. Notă de prezentare

Prezenta programă se adresează profesorilor care susțin examenul național de definitivare în învățământul preuniversitar în specializarea *Religie Reformată*. Conținutul și structura programei sunt elaborate în așa fel încât să răspundă schimbărilor impuse de abordarea curriculară sistemică în realizarea procesului educațional. Programa este elaborată în acord cu programele școlare în vigoare din învățământul preuniversitar pentru disciplina religie. Competențele și conținuturile din programă sunt proiectate în conformitate cu abordarea curriculară sistemică în realizarea activităților didactice, specifice disciplinei.

Absolvenții facultăților de profil și profesorii care susțin examenul la disciplina *Religie Reformată* pot preda în învățământul preuniversitar disciplina *Religie Reformată* și *Discipline Teologice de Specialitate*, în conformitate cu prevederile legale în vigoare.

Programa a fost structurată astfel încât să abordeze conținuturi din următoarele domenii teologice: Teologie Biblică, Teologie Sistematică, Istoria Bisericii, precum și din domeniul Didacticii Religiei.

Aspectele fundamentale vizate prin prezenta programă operaționalizează profilul absolventului de învățământ superior, filiera teologică, urmărind:

- cunoașterea conținuturilor fundamentale și a principalelor tendințe în evoluția disciplinei *Religie Reformată*, precum și a metodicii disciplinei;
- probarea capacităților necesare pentru proiectarea, realizarea și evaluarea activităților didactice;
- demonstrarea abilităților de comunicare, empatice și de cooperare necesare realizării actului educațional.

B. Competențe specifice profesorului de religie

Programa vizează, pe lângă conținuturile științifice și cele de metodică a disciplinelor, anumite competențe specifice profesorului de *Religie Reformată*, competențe pe care acesta trebuie să și le dezvolte și probeze pe parcursul desfășurării activității didactice. Într-o formulare sintetică, aceste competențe sunt:

- cunoașterea de către profesor a adevărilor fundamentale de credință și a elementelor de didactica religiei;
- capacitatea de a înțelege, practica și transmite valorile morale și spirituale specifice acestei discipline;
- cunoașterea și utilizarea competență a principalelor documente școlare reglatoare: planuri-cadru, programe școlare, programe pentru examene naționale;
- capacitatea de a construi demersuri didactice interactive prin adecvarea strategiilor didactice la activitățile de învățare și conținuturi, precum și capacitatea de a construi și menține un climat educativ stimulativ și eficient;
- capacitatea de a adecva conținuturile și demersurile didactice la particularitățile de vârstă și la specificul dezvoltării cognitiv-afective / intelectuale a elevilor;
- probarea capacităților necesare pentru proiectarea, realizarea, evaluarea activităților didactice și a competențelor dobândite de elevi;
- elaborarea de teste inițiale, formative și sumative, în funcție de obiectivele sau competențele vizate;
- capacitatea de proiectare și realizare a demersului didactic trans-, inter- intra- și multidisciplinar;
- utilizarea abilităților de comunicare, empatice și de cooperare, necesare realizării activităților didactice specifice disciplinei Religie;
- folosirea și contextualizarea tehnicilor comunicării eficiente cu grupul de elevi, conform principiilor și metodelor interacțiunii educaționale și ale unor elemente de retorică didactică;
- evaluarea capacităților cognitive, comprehensive și de aplicare a achizițiilor, în scopul reglării competențelor, a stilului didactic precum și a abordării strategiilor didactice moderne;

C. Tematica la disciplina de specialitate

1. Teologie Biblică

Vechiul Testament

1. Tora – interpretări literare și istorice

2. Interpretările literare și istorice ale unor cărți istorice din Vechiul Testament (Iosua, Judecători, Regi)

3. Literatura profetică privind profeții mari (istorie literară și istorie)

4. Literatura de înțelepciune în Vechiul Testament (Proverbele, Ecclesiastul, Iov)

5. Cărțile lirice ale Vechiului Testament (Psalmii, Cântarea cântărilor)

6. Cartea lui Rut și Cartea Estera

Bibliografie:

1. Claus Westermann: A Biblia titkai, Budapest, 1997
2. Clifford Hill: A prófécia múltja és jelene, Budapest, 1993
3. David Rohl: Fáraók és királyok (a Biblia – a mítoszoktól a történelemig), Debrecen, 2001
4. David Rohl: Legendás civilizációk, Debrecen, 2002
5. Gerhard von Rad: Az Ószövetség teológiája, I-II kötet, Budapest, 2000
6. Gleason L. Archer: Az Ószövetségi bevezetés vizsgálata, Budapest, 2001
7. Molnár János: A szerelem országútján (az Énekek Éneke magyarázata), Kolozsvár, 2003
8. Molnár János: Énekesek, hangszerek és feliratok a zsoltároknak, in Hűség és szolgálat, Kolozsvár, 1987
9. Molnár János: Ószövetségi kortörténet, Kolozsvár, 1993

10. Rózsa Huba: Az Ószövetség keletkezése, Budapest, 1986

Noul Testament

1. Particularitățile Evangheliei lui Luca

2. Particularitățile Evangheliei lui Ioan:

3. Hristologia lui Pavel

Bibliografie:

1. Bolyki János: „Igaz tanúvallomás.” Kommentár János evangéliumához, Budapest, 2001
2. Cullmann és Leonhard Goppelt teológiai látásában, in Studia Universitatis Babes-Bolyai, Theologia Reformata Transylvaniensis, XLVI. 2001/1, pag. 55-68. és XLVI. 2001/2, pag. 24-41
3. Cullmann, Oscar: Az Újszövetség krisztológiája, Budapest, 1990
4. Herczeg Pál: Krisztológiai irányzatok a páli iratokban, Budapest, 1998
5. Lenkeyné dr. Semsey Klára: János evangéliuma I–III, Debrecen, 1999-2001
6. Lészai Lehel: A krisztológia kérdése Hermann Ridderbos, Oscar
7. Lészai Lehel: Christology, Kolozsvár, 1999
8. Mátyás Ernő: János evangéliuma, Sárospatak, 1950
9. Pröhle Károly: Lukács evangéliuma, Budapest, 1991 Gooding, David: Az evangélium Lukács szerint, Budapest, 1993

2. Teologie sistematică

1. Revelația ca dogmă, prezență, experiență și istorie.

Teologia naturală -Dumnezeul Creator – Dumnezeuul Mântuitor

2. Modalitățile de existență a Lui Dumnezeu în Lume

3. Sfântul Duh – Metaforele Sfântului Duh.

Latura Dumnezeiască a Sfântului Duh – Interpretarea Sfântului Duh de către Augustinus

Bibliografie

1. Aurelius Augustinus: Vallomások, Budapest. Gondolat, 1987
2. Barth, Károly: *Kis Dogmatika*. Ref. Missziói Munkaközösség, f.a.
3. Bolyki, János: *Újszövetségi etika*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1998
4. Comte-Sponville, André: *Kis könyv a nagy erényekről*. Budapest: Osiris, 2001
5. Lochman, Jan Milic: *A szabadság útjelzői*. Budapest: Kálvin Kiadó, 1993
6. McGrath, Alister E.: *Bevezetés a keresztény teológiába*. Budapest: Osiris, 1995
7. Nyíri, Tamás: *Alapvető etika*. Budapest: Szent István Társulat, 1994
8. Pinckaers, Servais: *A keresztény erkölcszológia forrásai*, PaulusHungarus/Kairosz, 2001
9. Ravasz, László: *Kis Dogmatika*. Budapest: Zsinati Iroda, 1990
10. Sebestyén, Jenő: *Református Dogmatika*. Budapest: Ref. Teol. Akadémia, 1940
11. Sebestyén, Jenő: *Református Etika*. Budapest: Iránytű, 1993
12. Szathmáry, Sándor - Török, István - Kocsis, Elemér: *Eszkatológia*. Budapest: Zsinati Iroda, 2001
13. Szathmáry, Sándor: *Szótériológia*. Budapest: Zsinati Iroda, 2003
14. Szűcs, Ferenc: *Teológiai Etika*. Budapest: Zsinati Iroda, 1993
15. Tavasz, Sándor: *Református Keresztény Dogmatika.*, Kolozsvár, 1932
16. Tillich, Paul: *Rendszeres Teológia*. Budapest: Osiris, 1996
17. Török, István: *Dogmatika*. Amsterdam: Free Universit: Press, 1985
18. Török, István: *Etika*. Kolozsvár: PTI, 1997
19. Visky S. Béla: *Bizalom a határon*. Koinónia, Kolozsvár, 2003

3. Istoria Bisericii

1. Umanismul și Reforma - Luther și Melanchthon

2. Viața, activitatea și opera lui Jean Calvin

3. Procesul de formare a bisericilor Reformei

4. Traduceri de Biblie în limba maghiară

5. Politică de cultură și politică legată de biserică a lui Gabriel Bethlen

6. Viața și opera lui Apáczai Csere János

Bibliografie

1. Apáczai Csere János (1625-1659). Szerk. Király László. Budapest, 1975
2. Apáczai Csere János: *Magyar Encyclopaedia*. Bukarest, 1977
3. Barcza József: *Bethlen Gábor, a református fejedelem*. Budapest, 1987
4. *Bethlen Gábor krónikása*. Szerk. Makkai László. Budapest, 1980
5. Botta István: *Melius Péter ifjúsága*. Budapest, 1978
6. Ágoston István: *A magyarországi puritanizmus gyökerei*, Kálvin Kiadó, 1997
7. Bucsay Mihály: *Areformátorok úrvacsorávitái*. Sárospatak-Budapest, 1942
8. Csapodiné Gárdonyi Klára: *Humanista kódexek nyomában*. Budapest, 1978

9. Csetri Elek: *Bethlen Gábor életútja*. Bukarest, 1992
10. dr. Bartók György: *A református egyházak presbyterialis szervezete*. Kolozsvár, 1904
11. Dr. Dávid György: *Az erdélyi református egyházközség XVII. századbeli képe*. Marosvásárhely, 1929
12. *Emlékkönyv a Vizsolyi Biblia megjelenésének 400. évfordulójára*. Szerk. Barcza József. Budapest, 1990
13. György Antal: *Akikre nem volt méltó a világ*. Budapest, 1990
14. Györi L. János: *A magyar reformáció irodalmi hagyományai*. Budapest, 1997
15. *Humanista történetírók*. Szerk. Illés Endre, Illyés Gyula, Juhász Ferenc. Budapest, 1977
16. Keveházi Katalin: *Melachton és a Wittenbergben tanult magyarok az 1550-es évektől 1587-ig*
17. L. W. E. Rauwenhoff: *A protestantizmus története*. I. köt. Kolozsvár, 1908
18. *Magyar emlékirók. 16-18 század*. Szerk. Illés Endre, Illyés Gyula, Juhász Ferenc. Budapest, 1982
19. *Emlékkönyv a Vizsolyi Biblia megjelenésének 400. évfordulójára*. Szerk. Barcza József. Budapest, 1990
20. Makkai László: *Bethlen Gábor emlékezete*. Bratislava, 1980
21. Nagy Géza: *Fejezetek a magyar református egyház 17. századi történetéből*. Budapest, 1985
22. Nagy László: *Károlyi Gáspár kora, élete és munkássága*. Nagyvárad, 1996
23. Niesel Vilmos: *Kálvin theológiája*. Debrecen 1943
24. Péter Katalin: *400 éve született Bethlen Gábor*. Budapest, 1980
25. Peter Katalin: *A magyar romlásnak századában*. Budapest, 1975
26. R. Várkonyi Ágnes: *Magyar reneszánsz udvari kultúra*. Budapest, 1987
27. *Renaissance tanulmányok*. Szerk. Sallai Géza. Budapest, 1957
28. Révész Imre: *Akikre nem volt méltó a világ. Képek a kereszténység történetéből*. Kolozsvár, 1921
29. Révész Imre: *Egyháztörténelem*. Budapest, 1993
30. Szabó Miklós - Tonk Sándor: *Erdélyiek egyetemjárása a korai újkorban 1521—1700*. Szeged
31. Szamosközy István: *Erdély története*. Budapest 1981. Szeged, 1986
32. Tarnóc Márton: *Erdély művelődése Bethlen Gábor és a két Rákóczi György korában*. Budapest
33. Tonk Sándor: *Erdélyiek egyetemjárása a középkorban*. Bukarest, 1979
34. Varga András: *Molnár Gergely, Melanchton magyar tanítványa*. Szeged, 1983
35. Zoványi Jenő: *Puritánus mozgalmak a magyar református egyházban*. Budapest, 1911

NOTĂ: Bibliografia pentru disciplina de specialitate include **manualele de Religie Reformată cuprinse în Catalogul manualelor școlare valabile în învățământul preuniversitar, în anul școlar în care se susține examenul.**

D. Tematica pentru didactica disciplinei de specialitate

I. Proiectarea, organizarea și desfășurarea activității didactice

1. Componentele curriculumului național: planuri-cadru (trunchi comun, curriculum diferențiat, curriculum la decizia școlii / curriculum în dezvoltare locală), programe școlare, manuale școlare, auxiliare curriculare; alți termeni de referință ai curriculumului național: arii curriculare, discipline, module, standarde curriculare.
2. Proiectarea curriculumului la decizia școlii / curriculum în dezvoltare locală de tipul: aprofundare/extindere / opțional ca disciplină nouă; modalități de analiză a nevoilor specifice ale elevilor, modalități de selectare a CDS, modalități de dezvoltare a unei programe de CDS, exemple posibile pentru domeniul educației religioase.
3. Competențele predării-învățării-evaluării la disciplina religie. Competențe generale, competențe specifice. Operaționalizarea competențelor.
4. Programa școlară: structura programei școlare, utilizarea programei în proiectarea și realizarea activităților didactice, manualele și bibliografia;
5. Proiectarea activității didactice: planificare calendaristică, proiectarea unității de învățare, proiectarea de activități de învățare intra-, inter- și transdisciplinare.
6. Lecția. Tipuri de lecție;

II. Principiile didactice generale. Principii didactice specifice predării religiei: principiul hristologic și principiul eclesiológic.

III. Strategii didactice utilizate în procesul de predare-învățare-evaluare

1. Metode didactice: clasificare, caracterizare, utilizarea metodelor centrate pe elev / tehnicilor de învățare prin cooperare.
2. Forme de organizare a activității didactice: caracterizare, clasificare.
3. Forme de activitate extrașcolară specifice disciplinei religie și proiectarea acestora: cateheza, serbarea religioasă, vizitele, expozițiile, cercurile pe disciplină, participarea la slujbele religioase.
4. Mijloacele de învățământ utilizate în activitatea didactică: caracterizare, funcții, clasificare.
5. Mijloace de învățământ specifice disciplinei religie: textul biblic, literatura religioasă, portretul, harta, mijloacele audio- vizuale, etc.
6. Utilizarea tehnologiei informației și comunicării în construirea unor medii active de instruire. Exemplificări pentru ora de religie.

IV. Evaluarea procesului instructiv-educativ

1. Evaluarea de proces: obiective, caracterizare, funcții, tipologie. Specificul evaluării la ora de religie.
2. Metode de evaluare: caracterizare, tipologie.
3. Instrumente de evaluare: caracterizare, calități (validitate, fidelitate, obiectivitate și aplicabilitate).
4. Tipologia itemilor: definiție, clasificări, caracteristici, domenii de utilizare, reguli de proiectare, modalități de evaluare și de notare.
5. Elaborarea probelor scrise: proiectarea testului docimologic, matricea de specificații.
6. Metode și instrumente complementare de evaluare (referatul, proiectul, portofoliul, autoevaluarea, investigația, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului).

V. Profesorul de religie – model și formator de caractere în școala contemporană.

1. Consilierea și îndrumarea duhovnicească în cadrul educației religioase.

Bibliografie

1. Barabási Tünde: Tanítástanulási és tanulástanítási alapismeretek, Presa Universitară Clujeană, 2008.
2. Birta-Székely – Fóris-Ferenczi (szerk): Pedagógiai Kézikönyv, Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2008.
3. Bodó Sára és ifj Fekete Károly (szerk): Kateketikai és valláspedagógia szöveggyűjtemény, Debrecen, 1998. (18-31)
4. Boross Géza: Bevezetés a valláspedagógiába, KGRE Budapest, 1996
5. Cs. Szabó Sándor: József köpönyegében, Hitoktatás és drámapedagógia, Parakletos Könyvesház, Kiskunfélegyháza, 2008.
6. Cucos, Constantin, Educația religioasă. Repere teoretice și metodice, Polirom, Iași, 1999
7. Cucos, Constantin, Educația religioasă. Repere teoretice și metodice, Polirom, Iași, 1999.
8. Cucos, Constantin, Pedagogie generală, Ed. Polirom, Iași, 2000
9. Falus István (Szerk): Didaktika elméleti alapok a tanítás tanulásához, Budapest, 1998
10. Falus Iván: Didaktika. Javított és bővített kiadás, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003.
11. Falus Iván - Szilvák Judit: Didaktika Comenius Bt. Pécs, a kiadási engedélyt 1996.ban kapták
12. Farkas Ignác: Katechétikai alapvetés, Debrecen, 1941
13. Fóris-Ferenczi Rita: A tervezéstől az értékelésig. Ábel Kiadó, Kolozsvár, 2008.
14. Gáspár László: Nevelélmélet, OKKER, 1997
15. Gerhard Marcel, Martin: Bibliodráma: Gyakorlat és elmélet, Egyházforum Magyar Bibliodráma Egyesület, 2003
16. Gyökössi Endre: Hogyan tartsunk gyermek bibliaórát? Kis módszertan, Budapest, 1998
17. H.V.Brummelen: Istennel az osztályteremben keresztyén tanulási-és tanítási módszerek, Budapest, 1996
18. Hitből Hitbe Kateketikai kézikönyv II. Budapest, 1988
19. Ingo Baldermann: A Biblia a tanulás könyve, A Biblia didaktikai alapjai, Budapest, 1989
20. K. Tamminen L. Vesaa M. Pyysiainen: Hogyan tanítsunk hittant? Vallásdidaktika, Budapest, 1998
21. Kenessey Béla: Az Ó-testamentum pedagógiája, Budapest, 1887
22. Kun Mária - Gazsi Csaba-Péter István: „Fától fáig” - lélektől lélekig, Presa Universitară Clujeană, 2008
23. Luc Aereens: 100 eljárásmod a keresztyén csoportmunkához, 1989
24. Marlene D. LeFever: Ötletgazdag tanítási módszerek, Budapest, 1994
25. Maszler Irén: Játékpédagógia, Comenius Bt. Pécs, 1996
26. Miklya Zsolt (szerk.): A Bibliából jöttem, Játékok a hitoktatásban, KEPE Kiskunfélegyháza, 2004
27. Nagy Sándor: Az oktatás folyamata és módszerei, Mogyoród, 1997
28. Opriș, D. - Opriș, M., Metode active de predare-învățare. Modele și aplicații la religie, Iași, Editura Sf. Mina, 2006
29. Panoschi, Mihaela; Lițoiu, Nicoleta; Pr. Iordăchescu Nicolae, Ghid de evaluare, Religie, Aramis, București, 2001

NOTĂ: Bibliografia pentru didactica disciplinei de specialitate include **planurile-cadru și programele școlare pentru disciplina Religie Reformată valabile în anul școlar în care se susține examenul.**